Stegosaurus

Math o ddinosor yw'r **Stegosaurus**, sy'n aelod o genws *thyreophora*; difodwyd y rhywogaeth tua 150 miliwn o flynyddoedd cyn y presennol (CP).

Mae ffosiliau'r genws hwn yn dyddio i'r cyfnod Jwrasig Hwyr, lle cânt eu canfod yn rhwng yr haenau Kimmeridgian a'r Tithonian, rhwng 155 a 150 miliwn o flynyddoedd yn ôl, yn nwyrain Unol Daleithiau America a Phortiwgal. O'r rhywogaethau a ddosbarthwyd yn yr haen ddaearegol a elwir yn 'Ffurfiad Morrison', yng ngorllewin UDA, dim ond tair rhywogaeth sy'n cael eu cydnabod fel arfer: S. stenops, S. ungulatus a S. sulcatus. Mae olion dros 80 o anifeiliaid unigol o'r genws hwn wedi'u canfod.[1]

Byddai'r Stegosaurus wedi byw ochr yn ochr â deinosoriaid megis Apatosaurus, Diplodocus, Brachiosaurus, Allosaurus, a'r Ceratosaurus; gallai'r ddau olaf fod wedi bod yn ysglyfaethwyr ohono.

Roedd y Stegosaurus yn anifail enfawr, ar bedair coes, ac yn drwm iawn.

Oherwydd fod ganddo blatiau bras, unionsyth ar ei gefn a chynffon pigog, dyma un o'r mathau mwyaf adnabyddus o ddeinosoriaid. Mae swyddogaeth y platiau a'r pigauau (neu'r 'ysbigau') wedi bod yn destun llawer o ddyfalu ymhlith naturiaethwyr. Heddiw, cytunir yn gyffredinol bod y cynffonau sydd wedi eu sbotio'n fwyaf tebygol o gael eu defnyddio ar gyfer amddiffyn rhag ysglyfaethwyr, er y byddai eu platiau wedi'u defnyddio'n bennaf i'w harddangos, ac yn ail ar gyfer oeri a chynhesu'r corff.

Roedd gan Stegosaurus gymhareb màs o ymennydd i gorff cymharol isel. Roedd ganddo wddf byr a phen bach, sy'n golygu ei fod yn fwy tebygol o fwyta planhigion a llwyni isel. Y *Stegosaurus ungulatus* yw'r rhywogaeth mwyaf poblogaidd o'r holl stegosauriaid.[2]

Cynnwys

Geirdarddiad
Canfod ac enwi
Disgrifiad
Cyfeiriadau

Stegosaurus

Amrediad amseryddol: Jwrasig Hwyr, 155–150 Miliwn o fl. CP

Pre	Є	O	S	D	C	P	T	J	K	PgN

Ysgerbwd *S. stenops*, Amgueddfa *Natural History Museum*, Llundain

Dosbarthiad gwyddonol

Teyrnas:	Animalia
Ffylwm:	Chordata
Urdd:	†Ornithischia
Is-urdd:	†Stegosauria
Teulu:	†Stegosauridae
Genws:	†*Stegosaurus*

Teiprywogaeth

†***Stegosaurus stenops***

Marsh, 1887

Rhywogaethau eraill

- †***S. ungulatus*** Marsh, 1879
- †***S. sulcatus*** Marsh, 1887

Cyfystyron

- *Hypsirhophus* Cope, 1879
- *Diracodon* Marsh, 1881

Geirdarddiad

Daw'r gair 'stegosaurus' o'r ddau air Groeg: *stegos* (στέγος) sy'n golygu 'to' a *sauros* (σαῦρος) sy'n golygu 'madfall' (Groeg: Στεγόσαυρος). Mae'r ddau air yn cyfeirio at y ffaith fod y Stegosaurus wedi'i orchuddio gan blatiau, yn debyg i do o lechi.[3]

Canfod ac enwi

Canfyddwyr olion y Stegosaurus cyntaf gan Othniel Charles Marsh. Oherwydd mai tameidiau o esgyrn a ganfyddwyd - a hynny bob yn dipyn, mewn gwahanol lefydd - ni roddwyd y jig-so at ei gilydd i greu anifail cyflawn am rai blynyddoedd.

Roedd y sgerbydau cyntaf a oedd yn hysbys yn darniog ac roedd yr esgyrn yn wasgaredig, a byddai llawer o flynyddoedd cyn i wir ymddangosiad yr anifeiliaid hyn, gan gynnwys eu trefniadaeth a threfniant plât, ddeall yn dda.

Disgrifiad

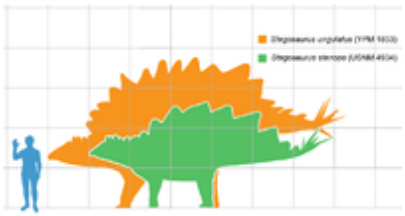

Maint y *S. ungulatus* (oren) a *S. stenops* (gwyrdd) o'u cymharu gyda pherson dynol.

Gallai'r oedolyn dyfu i hyd at 9 m (29.5 ft) o ran hyd[2] a 5.3–7 metric ton (5.8–7.7 short ton) o ran pwysau,[4][5] Roedd yn fychan o'i gymharu gyda rhai cyfoeswyr e.e. y sauropodau.

Awdurdod	WorldCat (https://www.worldcat.org/identities/lccn-sh88-000346) · LCCN: sh88000346 (http://id.loc.gov/authorities/subjects/sh88000346) · BNF: cb13327746f (http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb13327746f) (data) (http://data.bnf.fr/ark:/12148/cb13327746f)

Cyfeiriadau

1. Turner, C.E. and Peterson, F., (1999). "Biostratigraphy of dinosaurs in the Upper Jurassic Morrison Formation of the Western Interior, U.S.A." Tt. 77–114 yn Gillette, D.D. (gol.), *Vertebrate Paleontology in Utah*. Utah Geological Survey Miscellaneous Publication 99-1.
2. Holtz, Thomas R. Jr. (2012) *Dinosaurs: The Most Complete, Up-to-Date Encyclopedia for Dinosaur Lovers of All Ages,* Winter 2011 Appendix. (http://www.geol.umd.edu/~tholtz/dinoappendix/HoltzappendixWinter2011.pdf)
3. "stegosaurus" (http://www.etymonline.com/index.php?term=stegosaurus&allowed_in_frame=0). Online Etymology Dictionary. Italic or bold markup not allowed in: |publisher= (help)
4. Foster, J.R. (2003). *Paleoecological analysis of the vertebrate fauna of the Morrison Formation (Upper Jurassic), Rocky Mountain region, U.S.A*. New Mexico Museum of Natural History and Science Bulletin, **23**. Albuquerque, New Mexico: New Mexico Museum of Natural History and Science.

5. Benson, RBJ; Campione, NE; Carrano, MT; Mannion, PD; Sullivan, C et al.; and others; Evans, David C. (2014). "Rates of Dinosaur Body Mass Evolution Indicate 170 Million Years of Sustained Ecological Innovation on the Avian Stem Lineage" (http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?tool=pmcentrez&artid=4011683). *PLoS Biol* **12** (5): e1001853. doi:10.1371/journal.pbio.1001853 (https://dx.doi.org/10.1371%2Fjournal.pbio.1001853). PMC 4011683 (https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4011683/?tool=pmcentrez). PMID 24802911 (https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24802911). http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?tool=pmcentrez&artid=4011683.

Wedi dod o "https://cy.wikipedia.org/w/index.php?title=Stegosaurus&oldid=8334547"

Newidiwyd y dudalen hon ddiwethaf ar 28 Mai 2019, am 19:12.

Mae testun y dudalen ar gael dan drwydded Creative Commons Attribution-ShareAlike; gall fod telerau ychwanegol perthnasol. Gweler Telerau Defnyddio'r Drwydded am fanylion pellach.